

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

50

Brno 2009

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 50
Volume 50

Číslo 1–2
Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Soňa Klanicová, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Olga Lečbychová,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Fotografie levalloiského hrotu nalezeného při výzkumu paleolitické lo-
kality Tvarožná-Za školou. Srov. studii P. Škrdly a kol. obr. 5:1. Foto
J. Špaček.

*A foto of the Levallois point found in the Paleolithic site Tvarožná-
Za školou. See the study of P. Škrdla et. al. Fig. 5:1. Photo by J. Špaček.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz

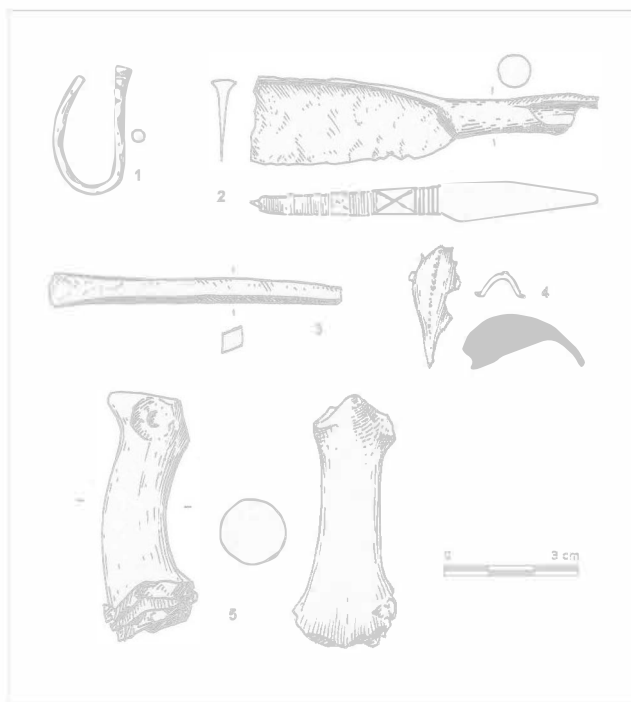
Webové stránky s pokyny pro autory: <http://www.iabrno.cz/pv>

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2009

Copyright ©2009 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Obr. 19: Polkovice, „Široký“. 1 fragment bronzové jehlice s kyjovitou hlavici; 2 fragment nože s trnovou rukojetí tzv. nákolního typu; 3 bronzové dlátko; 4 zlomek lučičku loďkovité spony; 5 zlomek keramické zoomorfní plastiky. Abb. 19: Polkovice (Bez. Přerov). „Široký“. 1 Bruchstück der Keulenkopfnadel; 2 Bruchstück des Griffdormmessers; 3 Bronzeameißel; 4 Bruchstück des Fibelbügels; 5 Bruchstück der Vogelplastik.

bronzové, kdy jsou takové nálezy obzvláště početné (např. Salaš 1993, tab. 194n).

Soubor z polohy „Široký“ vykazuje mnohem více chronologických znaků, které ho řadí poměrně spolehlivě do dvou chronologických fází, a to do závěru mladší doby bronzové a do mladší doby halštatské. Současný vývoj s lokalitou v poloze „Trávníky“ je možný, ale nelze ho spolehlivě potvrdit.

Dokumentace materiálu byla podpořena B. Komoróczyem (Archeologický ústav AV ČR Brno) v rámci grantového projektu GA ČR 1054, Kresba artefaktů; L. Dvořáková.

Miroslav Novák

Literatura

- Gedl, M. 1984: *Die Messer in Polen*. PBF VII, 4.
 Říhovský, J. 1972: *Die Messer in Mähren und dem Ostalpengebiet*. PBF VII, 1.
 Říhovský, J. 1993: *Die Fibeln in Mähren*. PBF XIV, 9.
 Salaš, M. 1993: Kultura středodunajských popelnicových polí. In: V. Podborský (ed.); *Pravěké dějiny Moravy*. Vlastivěda moravská 3, Brno.
 Salaš, M. 2005: *Bronzové depoty střední až pozdní doby bronzové na Moravě a ve Slezsku*. Brno.

Resumé

I. Ohne Fundort, vielleicht aus der Lage „Trávníky“ oder „Široký“, Jung- oder Spätbronzezeit, Siedlung (?), Oberflächensammlung.

II. „Trávníky“, Jung- oder Spätbronzezeit. Siedlung, Oberflächensammlung.

III. „Široký“, Parzelle N. 249. Jungbronzezeit und Hallstattzeit. Siedlung, Oberflächensammlung.

PRAVČICE (OKR. KROMĚŘÍŽ)

„Pravčické nivky“ (Pravčice 1). KLPP. Sídliště, pohřebiště. Záchraný předstihový výzkum.

V roce 2008 došlo k rozšíření plochy výzkumu západním směrem, kde byla skryta plocha přibližně 80 × 20 m. Skrývka odhalila 16 arch. objektů z neolitu a doby bronzové a šest žárových hrobů. Hroby náleží lužické fázi KLPP a byly silně poškozeny skrývkou nadloží. Obsahovaly keramické nádoby (1–5 ks) a drobné bronzové šperky (spirálky náhrdelníku, prsten). V jednom případě byl zaznamenán milodar – ptačí kosti v amfoře. Jsou součástí rozsáhlejší skupiny (viz Hulín–Pravčice 1). Mezi hroby byly pravidelné vzdálenosti 10–15 m, je tedy možné, že se původně nacházely pod mohylami. Mezi objekty vynikaly dva paralelní žlábků (zabíhaly mimo zkoumanou plochu).

„U obrázku“ (Hulín–Pravčice 1). Věteřovská skupina, SMK, KLPP. Kulturní vrstva, sídliště, pohřebiště, pohřeb v jámě. Záchraný předstihový výzkum.

Lokalita na rozhraní katastrů Hulína a Pravčic se rozkládá na ploše terénní terasy (199 m n. m., severní část výzkumu) a klesá jihovýchodním směrem k hranici nivy říčky Rusavy (195 m n. m., střední a jižní část výzkumu). Na mapě ZM ČR 1:10 000, kladový list 25–31–08, je lokalita identifikována těmito koordináty (Z. s. č.:J. s. č.): 97:354, 100:357, 132:291, 137:291 mm. Nejbližší vodoteč Kostelecký potok teče paralelně s protáhlou plochou budoucí dálnice a v jižní části ji křížuje, nedaleko protéká také říčka Rusava (200 m jižně).

Již v předchozích dvou sezonách (2006–2007) bylo odkryto 466 objektů a 120 čtverců (4 × 4 m). Výzkum, který v roce 2008 probíhal od února do prosince, se soustředil na střední a jižní část lokality. Umožnil zachránit dalších 844 objektů, tři kostrové a tři žárové hroby. Dále se podařilo prozkoumat kulturní vrstvu ve 110 čtvercích (4 × 4 m) a celkem 305 m třemi sondami (š. 1,5m). V roce 2008 se výzkum soustředil na dokončení střední a jižní části plochy výzkumu na trase komunikace R55. Nově byla v souvislosti s rušením původní silnice Hulín–Pravčice a budováním nového mostu skryta podlouhlá plocha cca 350 × 30–50 m, kolmá na původně zkoumanou trasu R55. Tato plocha na západě navazuje ze severu na výzkum Pravčice 1 („Pravčické nivky“) a východním směrem překračuje Kostelecký potok a dosahuje takřka intravilánu Pravčic. Zachyceno bylo osídlení z neolitu, eneolitu, doby bronzové, železné a římské (viz příslušné kapitoly).

Výzkum v roce 2008 navázal na předchozí dvě sezony, kdy bylo odkryto rozsáhlé věteřovské sídliště (Paulus 2007; 2008; Tajer 2008). Také v tomto roce byl zkoumán velký počet objektů této kulturní skupiny. Stopy věteřovského osídlení se vyskytují na převážně většině

plochy záchranného výzkumu a koncentrují se zejména na okraj terénní terasy a jeho svah, ale setkáváme se s nimi i při úpatí tohoto svahu a na levém břehu Kosteleckého potoka, kde výskyt pokračuje směrem k Pravčicím. Převažují zásobní jámy trapézovitého řezu, bohaté na nálezy (keramika, mazanice, KPI, ŠI, kosti). Množství nálezů věteřovského původu obsahovala také kulturní vrstva. Byl zaznamenán další (již druhý) depot keramických nádob (7 ks) (Daňhel 2009). V mělkém objektu 853 bylo v S–J řadě při V straně objektu rozmístěno dny vzhůru 5 nádob (3 hrnce, soudkovitý hrnek, hrncovitá mísa). V jednom z hrnců se našla také miska. Uprostřed objektu stál ještě další hrnec dnem vzhůru. Některé další jámy s bohatým keramickým inventářem (č. 512, 580 nebo 1155) mohou být podobného charakteru, ale ne tak jednoznačné (fragmentárnost materiálu). Keramický materiál nese znaky všech tří vývojových fází věteřovské skupiny s největším zastoupením fáze klasické.

Početná je skupina nově odkrytých pohřbů v sedmi sídlištních jámách na různých místech sídliště, které bylo v roce 2008 zkoumáno. V rozměrné zásobní jámě 837 a mělkém objektu 974 to byly samotné lebky. V zásobních jámách 571 a 991 obsahovala výplň části skeletu. Na dně mělkého objektu 560 ležela na zádech se skrčenýma nohama kostra s 5 bronzovými záušnicemi a dvěma jehlicemi s kulovitou hlaví. Zásobní jáma 856 obsahovala pohřeb ženy a novorozence. Žena byla vhozena do částečně zasypané jámy, nohy byly výrazně výše a pravá paže volně podél od těla. Ležela na břiše a pod sebou držela v náručí levou rukou skelet dítěte.

V dalším vývoji lze předběžně potvrdit SMK zastoupenou keramikou z kulturní vrstvy. Následující doba popelnicových polí zanechala pozůstatky sídlišť opět v jihovýchodní, níže položené části výzkumu.

Již v předchozích výzkumných sezonách byly při severozápadním konci výzkumu vyzdvíženy popelnicové hroby (14 ×). V loňském roce přibýly v rámci výzkumu Hulín–Pravčice 1 další tři hroby (ve vzdálenosti cca 300 m jižně od výše uvedených). Nacházely se na hranici výzkumů Hulín–Pravčice 1 a Pravčice 1 v trati „Pravčické nivky“, kde bylo prozkoumáno dalších šest hrobů (viz dále). Tvoří tak pohřebiště lužické fáze KLPP. Ve dvou případech byly hroby velmi porušeny skrývkou a zůstaly z nich pouze dno hrncovité zásobnice (?), zbytek další nádoby a spálené lidské kosti (H24) a ve druhém případě (H26) hrdlo zásobnice a zbytek mísy, kterou byla překryta. Hrob H26 doplňovalo menší množství spálených lidských kostí a střepy větší nádoby. Třetím hrobem byl bohatý hrob H25, který ve velké zásobnici obsahoval vlastní pohřeb s 12 nádobami (mísy, šálky, amfory) a množství bronzových spirálek z náhrdelníku, prsteny, dva náramky, zlomek jehlice a zvířecí kost. Urna byla přikryta mísou a obložena dalšími šesti nádobami.

Spolu s věteřovskými objekty tvoří většinu odkrytých objektů kultura KLPP. Byly doloženy sídlištní aktivity všech fází lužických popelnicových polí, ale nejvýraznější se projevuje slezské osídlení. Zde je charakteristické promísení výplně množstvím mazanice a uhlíků (pozůstatky požárů?). Mezi běžnými nálezy keramiky, mazanice, kostí apod. vyniká množství tkalcovských závaží, model pičího rohu, zoomorfní chraštítko, kadlub, přívěsek z moř-

ské mušle nebo bronzové ozdoby (korálky, jehly, závěšky, jehlice). V objektu 1033 ležela při stěně kostra dítěte, která je pravděpodobně slezského stáří.

Miroslav Daňhel

Literatura

- Daňhel, M. 2009:** Dva věteřovské keramické depoty z Pravčic. In: M. Bém, J. Peška (eds.): *Ročenka 2008*, Olomouc.
- Paulus, M. 2007:** Pravčice (okr. Kroměříž). *Přehled výzkumů* 48, 384.
- Paulus, M. 2008:** Hulín–Pravčice 1 (okr. Kroměříž). *Přehled výzkumů* 49, 321.
- Tajer, A. 2008:** Nález koňské postranice v objektu věteřovské skupiny na lokalitě Hulín–Pravčice 1. In: M. Bém, J. Peška (eds.): *Ročenka 2007*, Olomouc, 98–105.

Resumé

Pravčice (Bez. Kroměříž). „Pravčické nivky“ (Pravčice 1). Lausitzer Urnenfelderkultur. Siedlung.

Pravčice (Bez. Kroměříž). „U obrázku“ (Hulín–Pravčice 1). Věteřov-Gruppe, Mitteldonauländische Hügelgräberkultur, Lausitzer Urnenfelderkultur. Siedlung, Kulturschicht, Gräberfeld, Siedlungsbegräbnisse.

PROSIMĚŘICE (OKR. ZNOJMO)

Rozmezí poloh „Za mlýnem, Mühle Ruiner, Prosiměřice I, Rybníky“. Mladší–pozdní doba bronzová. Sídliště. Povrchový sběr.

V roce 2006 byla na katastru obce Prosiměřice získána povrchovou prospekci bronzová šipka. Tu mohl autor zprávy prostudovat a zdokumentovat. Nyní se předmět nalezený soukromou osobou nachází v soukromé sbírce.

1. Bronzová šipka s oválnou perforací tulejky. List je trojúhelníkovitého tvaru s patrným žebrem. Délka 3,3 cm, šířka 1,3 cm (obr. 20: 1). Hroty šípů nejsou obecně vhodné pro datování. Rámce lze uvažovat o příslušnosti k době popelnicových polí.

Dokumentace materiálu byla podpořena B. Komoróczyem (Archeologický ústav AV ČR Brno) v rámci grantového projektu GA ČR 1054. Kresba artefaktů: L. Dvořáková.

Miroslav Novák

Resumé

Prosiměřice (Znojmo district). „Za mlýnem“. Late Bronze Age. Settlement. Surface survey.

ROUSÍNOV (OKR. VYŠKOV)